

Medisinske tema og myter i Jonas Fjeld-serien

Michael 2024; 21 (Supplement 33): 65–82.
doi:10.5617/michael.11706

Dr. Jonas Fjeld ble skapt av journalisten og forfatteren Øvre Richter Frich (1872–1945). I årene 1911–1935 ble det utgitt 21 bøker om «den blonde kjempe». Bøkene er blitt kritisert for å være rasistiske og diskriminerende, og samtidig har flere generasjoner lesere latt seg fascinere av fortellingene om den norske kirurgen. Da Den norske legeförening markerte sitt 100-årsjubileum i juni 1986, hadde foreningen en annonsekampanje i dagspressen der man spilte på et Jonas Fjeld-sitat: «Jeg er norsk læge, sa han enkelt, og mengden vek til side». Hvem var Øvre Richter Frich? Hva formidler bøkene i Jonas Fjeld-serien? Hvilke medisinske tema og myter inneholder bøkene? Artikkelen er basert på studier av arkivmateriale, nærlesning av førsteutgaver og nyere versjoner av bøkene om Jonas Fjeld samt studier av annen litteratur og bøker som omhandler Øvre Richter Frich og hans forfatterskap.

Gjert Øvre Richter Frich ble født 24. mars 1872 i Byneset (nå Trondheim), og døde 13. mai 1945, i Södertälje i Sverige. Faren, David Christopher Frich (1833–1917), virket som prest i Byneset, Romsdalen og Bergen, før han i 1890 ble sogneprest i Vang og stiftsprost i Hamar. Faren ble tildelt H.K.H. Kronprinsens gullmedalje for fremragende akademiske prestasjoner i 1858 og ble i 1894 utnevnt til ridder av St. Olavs orden. Han utga oppbyggelseslitteratur sammen med presten og organisasjonsmannen Hartvig Halvorsen (1854–1910).

Frichs farfar, Gert Jansen Frich (1803–1863), var sogneprest i Øvre Stjørdal og bror til kunstmaleren Joachim Frich (1810–1858). Frichs mor var Emilie Christine Frich (født Richter) (1834–1928), datter av Ole Øvre Richter (1801–1865) som var brukseier og ordfører i Stjørdal, og som brukte Øvre til fornavn. Frich var oppkalt både etter farfar Gert og morfar Øvre, men brukte ikke det første fornavnet og er kjent som Øvre Richter Frich.

Øvre var yngstemann i en søskenflokk på seks. Moren var 37 år gammel da han ble født, og i sine memoarer beskriver hun ham som «stor og kraftig»:

«Så gikk tiden til 24de mars 1872 – da kom en stor, veldig gutt på 6 kg. til oss – Øvre Richter. Olaf var meget lykkelig over å få en bror etter alle disse 4 piker. Da var mine krefter nokså nedbrutt etter lengere tids bronkitt og skrøpeligheit. Men den sterke, friske gutt klarte sig godt uten mig, når han bare fikk nok mat og drikke ellers. Han blev da også stor og kraftig nok med tiden.» (1).

Svangerskapsdiabetes hos mor kan være en forklaring på en unormalt høy fødselsvekt.

I 1876 flyttet familien fra Byneset til Bergen, der faren ble residerende kapellan i Korskirken. Øvre var en livlig og fantasifull gutt (2). Planen var egentlig å begynne som krigsskoleaspirant, men da han fremstilte seg for examen artium ved Bergens kathedralskole våren 1890 fikk han ikke bestått. Familien flyttet samme år til Vang i Hedmark. I 1891 bestod Frich examen artium ved Hamar katedralskole med «meget godt» som hovedkarakter.

Ifølge studentmatrikkelen ved Det kongelige Frederiks Universitet ble han immatrikulert ved universitetet i 1891 og gjennomførte eksamen philosophicum (også kalt «andeneksamen») i 1892, med karakteren laudabilis. I mars 1893 oppga Frich studiene og dro til Trondheim for å ta jobb som redaksjonssekretær i *Trondhjems Adressavis*. I en jubileumsbok for studentene fra 1891 skrev Frich at han studerte jus, tok arbeid som journalist og forsøkte seg på medisin, før han i 1895 fikk stilling som redaksjonssekretær i *Ørebladet*, en konservativ dagsavis i Kristiania (2). Han var medlem i studentforeninger og kor og var også en aktiv idrettsmann, med interesse for boksing, bryting og roing. I 1900 ble Frich ansatt i *Aftenposten* og virket der i 10 år, før han ble redaktør i *Verdens Gang*. Han forlot redaktørstillingen i 1911 for å satse på en karriere som forfatter på fulltid, men hadde et kortvarig engasjement som redaktør i *Bergens Aftenblad* i 1913–14. I jubileumsboken fra 1916 skrev Frich om seg selv: «Jeg har ingen livsanskuelse og intet program, men forsøker at være mig selv til det ytterste. Lider av mangel paa ærgjerrighet og vil forsøke at leve og dø som et mandfolk.» (2).

Frichs ni år eldre bror, Olaf Henrik Berg Frich (1863–1935), avla medisinsk embetseksamen ved Det kongelige Frederiks Universitet i 1888. Etter videreutdanning i indremedisin og kirurgi, med studiereiser til Berlin, Wien, København og Königsberg, ble han reservelege ved medisinsk avdeling ved Rikshospitalet (1902–1905) og siden overlege ved Modum bad (3). Olaf Frich virket som privatpraktiserende lege i hovedstaden og var i mange år medlem av styret i Røde Kors.

Øvre Richter Frichs medisinske universitetsstudier var begrenset, men han må ha hatt tilgang på oppdatert medisinsk kunnskap gjennom broren.

Han hadde dessuten venner som var leger, deriblant Nikolai Paus (1877–1956) og Olaf Tandberg (1879–1932) som han ble kjent med gjennom Norske Studenters Roklub (4). Frich har uttalt at Tandberg var en av modellene for den litterære skikkelsen Jonas Fjeld (5). Kanskje er romanfiguren dr. Jonas Fjelds etternavn inspirert av storebrorens mellomnavn Berg? Men hva med fornavnet? Frichs oldefar var Jonas Christian Richter (1743–1839), men mors bror het også Jonas, filolog og overlærer ved Trondheim katedralskole Jonas Christian Richter (1840–1915). De må ha hatt kontakt da han i 1893 rømte universitetet i hovedstaden for å ta jobb i Trondheim.

Høsten 1897 ble Frich gift med Olga Marie Hansen (1874–1945). Paret fikk tre barn, Karen Emilie (f. 1898), Dag (f. 1901) og Aase (f. 1902). Familielivets plikter passet ham dårlig og ekteskapet ble oppløst (6). I 1907 giftet han seg på nytt, med den finsk-norske skuespiller og sangerinne Ida Ajagela «Aja» Basilier-Magelssen (1879–1962). Paret fikk ingen barn og levde en omflakkende tilværelse som bohemer og globetrottere. I 1927 bosatte de seg i Södertälje utenfor Stockholm, og Frich forble bosatt i Sverige til han døde i 1945 (figur 1).

Jonas Fjeld-serien

De 21 bøkene som utgjør Jonas Fjeld-serien, ble utgitt i perioden 1911–1935 (tabell 1) (7). Bøkene og modellen for skikkelsen Jonas Fjeld har vært

Figur 1. Øvre Richter Frich, betrakter 1936-utgaven av Jonas Fjeld-bok nr. 1. Foto: Ukjent (6).

tema i medisinsk litteratur (5, 8–11). Det viser seg at det Fjeld-sitatet – «Jeg er norsk læge, sa han enkelt, og mengden vek til side» – ikke finnes i denne formen i Frichs bøker, men er konstruert av andre (8). Serien, som har et samlet omfang på om lag 3000 sider, var svært populær i sin samtid og bøkene solgte i store opplag. Noen av kriminalfortellingene ble også utgitt som føljetonger i aviser. Vi møter ulike stemmer: Fortellerens kommentarer, utsagn fra hovedpersonene og Jonas Fjelds egne refleksjoner. I *De knyttede næver* beskrives Fjeld som en blond kjempe med en rolig karakter og blå og milde øyne. I *Den gyldne pest* beskriver han seg selv som en «6 fots mand med en brystvidde på 129 centimeter.» 183 centimeter var 13 centimeter høyere enn samtidens gjennomsnittsmann. En brystvidde på 129 centimeter tilsvarer dagens størrelse 3XL.

Frichs foreldre bosatte seg i en sveitservilla i Briskebyveien 34 (figur 2) da de flyttet til Kristiania. Emilie Richter Frich skrev i sine memoarer: «På en lys høstdag 9de Nov. 1909 flyttet vi inn i dette gamle hus, som ligger vakkert i en gammel have» (1). Villaen er sannsynligvis modell for hjemmet til dr. Jonas Fjeld. I *De knyttede næver* beskrives dr. Fjelds hus slik:

«Høyt oppe i Homansbyen ligger det et lite trehus i en have. Det er på alle kanter omgitt av moderne murgårder som gjør sitt beste for å klemme den lille uanseelige villa mellom de grove, kompakte murflater. Det er ingen hygge ved huset. Det ser

Figur 2. Sveitservillaen i Briskebyveien 34. En modell for Jonas Fjelds hjem?
Foto: Ukjent. Oslo Museum.

lukket og fiendtlig ut. Haven er et villniss av naturens tilfeldigheter. Men den lille eiendom har én herlighet: et kraftig stakitt av støpejern med høye tynne pigger som stiller store krav til en nysgjerrig ungdoms dødsforakt.»

Tabell 1. Jonas Fjeld-serien.

1. *De knyttede næver: en storforbryders roman.* Kristiania: Narvesen Kioskkompani, 1911.
2. *Kondoren: en landflygtigs roman.* Kristiania: Narvesen Kioskkompani, 1912.
3. *Guldaaren: en eventyrers roman.* Kristiania: Narvesen Kioskkompani, 1912.
4. *De sorte gribbe: en forbrytterroman i luften.* Kristiania: Narvesen Kioskkompani, 1913.
5. *Den gyldne pest: en moderne alkemistroman.* Kristiania: Narvesen Kioskkompani, 1913.
6. *I søvlandets nat: en roman om røvere i røvernes land.* Kristiania: Narvesen Kioskkompani, 1913.
7. *Flyvefisken: en roman fra verdenskrigen 1921.* Kristiania: Narvesen Kioskkompani, 1914.
8. *Den røde taake: en moderne sjørøverroman.* Kristiania: Narvesen Kioskkompani, 1914.
9. *Havets øine.* Kristiania: Narvesen Kioskkompani, 1915.
10. *Donna Francesca.* Kristiania: Narvesen Kioskkompani, 1916.
11. *Hammerslaget.* Helge Erichsen & Co. s forlag, 1917.
12. *Lille Jonas Fjeld: gutteroman.* Helge Erichsen & Co. s forlag, 1918.
13. *Lucifers øie: en roman om lys.* Helge Erichsen & Co. s forlag, 1920.
14. *Jorden som dræper.* Helge Erichsen & Co. s forlag, 1921.
15. *Pans Fløite: en roman om forgiftet lyd.* Helge Erichsen & Co. s forlag, 1922.
16. *De udødelige dverge.* Kristiania: Steenske forlag, 1924.
17. *Jaques Delmas forbandelse.* Oslo: Steenske forlag, 1926.
18. *Slangeblomsten fra Magdala.* Oslo: Steenske forlag, 1927.
19. *Storfjellets herre.* Oslo: Steenske forlag, 1932.
20. *Nordlysets datter: Jonas Fjeld-roman.* Oslo: Steenske forlag, 1934
21. *Menneskejejerne: kriminalroman.* Oslo: Steenske forlag, 1935.

Eventyr og spenning som medisin

De knyttede næver er den første boken i Jonas Fjeld-serien og ble utgitt i 1911. Vi introduseres for dr. Jonas Fjeld, kandidat ved Rikshospitalet, i en åpningsscene som skildrer obduksjonen av en forbryter. Professoren i kirurgi og rettsmedisin doserer: «lægen vil altid stå i et nært og interessert forhold, ikke bare til forbrydelsens haandgribelige resultater, men ogsaa til forbry-

delsens ætiologi». Dette tilfellet oppfatter han som «interessant», fordi drapet er så godt utført og drapsmannen ikke la igjen andre spor enn to knivstikk i offerets hjerte. Professoren mener drapsmannen er «en særlig utpræget forbryderpersonlighet», uvitende om at det er dr. Jonas Fjeld som egenhendig har utført drapet på det han oppfattet som et av «dyrene i vort samfund».

I *De knyttede næver* raner Jonas Fjeld og oppfinneren Ilmari Erko «kapitalismens borg», Norges Bank, for 448.365 kroner. Han er redd for å bli avslørt og flykter landet. Hva drev Jonas Fjeld til å bli forbryter?

«Maaske var han selv et offer for tidens døende individualisme – den psykopatiske reaksjonen mot nivelleringen, matrikelnummervæsenet og det farveløse graa demokrati. Skulde det gaa ham, som det gik professoren i Basel, den store sjæleensomhets forkynder – han som stirret saa længe mot menneskeviljens tinder, til hans øine og hans sjel blindedes?»

Professoren han viser til er Friedrich Nietzsche (1844–1900), som fikk et mentalt sammenbrudd i 1889. Nietzsches skjebne er åpenbart ikke noe å trakte etter, mener Fjeld, og selv søker han en redning i ektefellen Katarina Sarow som representerer trygghet i den «lille borg oppe i Homansbyen».

Han betaler tilbake pengene han ranet fra Norges Bank og velger et liv i tjeneste for samfunnet, som forbryterjeger. I *Slangeblomsten fra Magdala* er Fjeld åpen om sin «ulykke» i møte med en indianer:

«– Jeg beynder at forstaa dig herre. Du er ulykkelig.
Fjeld lo bittert.
– Maaske, sa han. Men der er en medicin mot alle ulykker.
– Og det er? Spurte indianeren spændt.
– Eventyret. Strabasere, farer, lidelser. Kampen for livet like til det sidste store eventyr.
– Og det er?
– Døden, svarte Fjeld med et litet smil.»

Eventyret, strabasene, farene og lidelsene blir altså å regne som «medicin» for ham.

Bruk av medisinske begreper i forståelsen av samfunnet

Deler av innholdet i bøkene om Jonas Fjeld vekker anstøt. Jøder, østeuropeere, «negre» (som er det begrepet Frich bruker) og andre etniske grupper er ofte karakterisert negativt og tildelt roller som forbrytere og skurker. Bolsjeviker (medlemmer av den revolusjonære fraksjon av det russiske sosialdemokratiske arbeiderparti), ofte med jødisk bakgrunn, fremstilles som en trussel mot samfunnet. Frich omtaler også demokratiet, politikere og kapitalismen i negative vendinger, og enkelte av bøkene formidler forestillingen om en jødisk konspirasjon – en internasjonal liga – som har til hensikt å bryte ned samfunnet: «For «Jødecentralen» viste sig at aabenbare et edder-

koppespind av farlige verdensomveltende planer», heter det i boken *Jorden som dræper*. Det er slike krefter den blonde kjempe søker å nedkjempe:

«Men blandt de papirer, som blev fundet i Esaias Kornitzkys kontor, kunde man følge sporene av den vældige bevægelse, der var vakt tillive av det intellektuelle jødeproletariat og som hadde blusset over alle verdensdele i læ av tserne fra Moskva [...] Og atter en gang brøt Jonas Fjeld en bresche i den forgiftede verdensbevægelse, som ruller uavladelig fra øst med alle onde makter i sitt følge, – det evindelige begjær, det evige hat, den dype mumlen i menneskeslegtens aldrig utbrændte vulkaner.»

I *De sorte gribbe* fra 1913 bruker dr. Fjeld begreper fra bakteriologien til å forstå forbrytere. Han karakteriserer anarkisme som en smittsom «hjerne-sygdøm» og deler en visjon med sin britiske kollega Ralph Burns:

«Tro mig: En dag finder man sabotagens og anarkismens baciller som obligate parasiter i hjernens kontrollerende centra ... Det er vanvittige mennesker, vi faar med at gjøre. Det er ikke smaaforbrydere som pusler med alskens lumpne lovovertrædelser, men monomaner som med syke celler og opspilede, forgiftede fanatiker-hjerner forbrænder av hat til det normale ... Det er stor stil i disse folks patologiske samfundsraseri, de er kriminalismens Cæsarer ... forfærdelige i sin impulsive uberegnelighet og sin grænseløse egenretfærdighet. De vil slaa ned for fote: de vil føre sin smitte ut over hele verden, hvis de ikke i tide selv slaas ned eller stænges inde ... Det er dette som vil bli vor opgave, Ralph Burns. Pasteur opdager engang hundegalskapsbacillen. Den opdagelse vil være for intet at regne mot det, at finne den bakterie som gjør menneskene til ulve og gribbe.»

I *De udødelige dverge* fra 1924 gjør Jonas Fjeld seg tanker om samfunnet etter å ha gjennomført et kirurgisk inngrep på en pasient med lungetuberkulose:

«Aldrig følte han det saa klart som paa disse vidunderlige vaardage i Norges hovedstad, at han sat i bur. Et smukt og forgyldt bur med den daglige vanemæssige hygge, som passet saa daarlig for den uavladelige utfærdslængsel, som gnog paa hans hjerterøtter.

Naar alt kom til alt, var han ikke bedre stillet herhjemme end en mand med én lunge. Her var luft nok, her var sol over fjord og fjeld. Men under alle disse herligheter krøp menneskene i sine usle særinteressers jordhuller [...] Hele landet stinket av kiv, tvedrag og klassehat. De latterligste smaasyn bjeffet imot hinanden fra hver sit politiske muldvarphul. Ingen tænkte paa at ofre noget for landets velfærd, men golde paragraffer i et sterilt program.

Samfundet led av den daarligst mulige fordøielse. Det var tegn baade til tarmslyng, mavesaar og blindtarmbetændelse, men ingen kirurg voget at gripe ind. La heller landet forspise sig paa streiker, lockouter og forbudsvrøvl end redde det for undergang!

...

Den luft var det, man aandet i. Det var ikke noget for sunde lunger. Den la sig kvælende for brystet som en os fra menneskenes skidneste instinkter. Hva nytter det

at ha to sunde øine og to patente lunger i et samfund, hvor hvert syn var partibestemt og kollektivt og hvert aandedrag var kunstig og forgiftet.

Der stod en stor politisk kirurg nede i Italien og skar i øine og skar i lunger og fridde sit land for alskens abnormaliteter, men det gjorde kun den øvrige verden saa meget mere ængstelig for kniven. Europa sukke efter den slags kirurger, men av den sort fødes der ikke mange hvert aarhundrede.»

Medisinske begreper brukes her til å diagnostisere samfunnet – og behandlingen er politisk kirurgi. «Kirurgen» han har i tankene, er Benito Mussolini (1883–1945) som i 1921 grunnla fascistpartiet Nazionale Fascista og kom til makten i Italia i 1922. I senere utgaver av boken er siste avsnitt i sitatet over blitt slettet.

Medisinske tema og teknologi

Frich bruker medisinen og fantasifulle teknologiske nyvinninger som viktige elementer i mange av bøkene. I *Den røde taake* får vi vite at forbrytere har oppfunnet briller med stråler som «mindet om Birkelands gammastråler» som kan brukes til å se gjennom tåke. Forbryterne kan bruke brillene til å plyndre skip utenfor den tåkefulle kysten av Nord-Amerika, men det viser seg at brillene skader øynene og fører til blindhet.

I *Lucifers øie* inntreffer uforklarlige dødsfall som viser seg å være forårsaket av «forgiftet lys». En av hovedpersonene, Isabella Duncan, har tatt doktorgraden på «kathodestraaler» hos Marie Curie i Paris. Duncan spiller skuespill og infiltrerer den internasjonale liga for å hevne sin far som ble lemlestet av revolusjonære bander i Russland. Ved bruk av strålemaskinen hun har laget lykkes hun med å ta liv av over 200 medlemmer av ligaen, men blir i tumultene selv rammet av et dødelig knivstikk uten at dr. Fjeld klarer å redde henne.

I *Jorden som dreper* faller lord Dunraven, øverste leder for det britiske landbruket, for sin egen higen etter berømmelse. Han lar seg overtale av en forbryter til å ta i bruk en ny type gjødsel som gjør at korn og planter vokser raskere. Mange mennesker dør fordi gjødselstoffet fremskynder aldringsprosessene hos menneskene som spiser maten. Medisinaldirektør i England, A. G. Kingley, begriper ikke hva som skjer, men dr. Fjeld løser mysteriet og avslører den internasjonale ligas plan om å omstyrte det britiske samfunnet.

I *De udødelige dverge* finner vi en beskrivelse av hvordan en inkastamme forlenger livet ved å tappe friskt blod fra fanger:

«Det var et pumpeverk saa godt som noget andet. Apparatets finesser kunde vanskelig opdages i halvmørket. Men dets princip var tydelig. I det halsbaand, som fangen bar, var der anbragt et tyndt rør, som endte i en uthulet naal, der trykkes ind i jugularaaren. Ved at klemme paa en av ballonerne suget den blodet til sig, og ved

et andet ballonsystem trykkes det ind i dvergens haalsaare. Paa denne maate kom blodet ikke i forbindelse med luften og en jevn opvarming av røret hindre det i at koagulere.»

Slike blodtransfusjoner kan lett gi komplikasjoner hvis donor og mottaker har uforlikelige blodtyper, men det er teknisk mulig å gjennomføre en transfusjon med innretningen Frich beskriver.

I *Storfjelle's herre* blir Jonas Fjelds lojale oppsynsmann Jens Båtsmann lagt inn på sykehus. En gråhåret overlege har resignert og venter på at døden skal inntreffe. Men dr. Fjeld konstaterer raskt at det er snakk om et tilfelle av blåsyreforgiftning:

«Med et forbauset uttrykk reiste han sig, rev op sin slitte trøie og fant frem en gammel, krum taske, som rummet en rekke små forseglede flasker. Han fant frem en der inneholdt en lysegul, klar tinktur, rev proppen op og fylte en morfinsprøyte med innholdet. Så åpnet han den sykes munn på vid gap, og sprøytet den lysegule væske langsomt inn under gummen.»

Dr. Fjeld stilte diagnosen etter å ha undersøkt Jens Båtsmann, men la også merke til lukten av mandel (cyanid har en lukt av bitre mandler). Den biologiske mekanismen bak cyanidforgiftning ble forstått i 1929, tre år før *Storfjelle's herre* ble utgitt. Kunnskapen om behandlingen av slike forgiftninger var begrenset, men behandling med kjemiske forbindelser som inneholdt svovel ble diskutert i den medisinske litteraturen (12). Frich har åpenbart satt seg grundig inn i det medisinske, og det er neppe tilfeldig at han beskriver motgiften som «en lysegul, klar tinktur» (svovel er gul farget).

Påvirkning av hjernen

Ulike former for påvirkning av hjernen, enten via sansene eller direkte, er tema i en del av bøkene. Frich har satt seg grundig inn i det medisinske og viser stadig til Jean-Martin Charcot (1825–1893), den franske professor i nevrologi og ekspert på hypnose. I et udatert brev¹, sannsynligvis skrevet fra Paladshotellet i København en gang mot slutten av 1916, stilet til Aftenpostens sjefredaktør Ola Christian Christoffersen (1866–1922), skriver Frich om arbeidet med romanen *Hammerslaget*:

«... Jeg er p.T. dybt inde i mit Hovedværk «Hammerslaget». Jeg havde haabet at kunne have Raad til at skrive den fuldt færdig uden at sende Raportering fra mig, men hvis ikke min ærbødige Anmodning gaar, faar jeg vel bide i det sure Æble. Jeg har to svære Bøger om Nervesygdomme liggende for mig for at udruste min aldrende Jonas med det fornødne videnskabelige Grundlag. Aldrig har jeg svunget min Fantasi i saa forvredne Verdener som i denne Roman. Men den kræver ogsaa al min Paapas-

1 Udatert brev signert Øvre Richter Frich. Personlig eie. Ragnar Stien, Oslo.

selighet – jeg har aldrig i mit Liv skrevet Klad til noget, men jeg er ræd for at jeg maa gjøre det denne Gang. Det skal jo bli en Slags Jubilæumsbog.

Saa maa De være saa mange Gange hilset, kjære Chr. De har været mig en sand og tro Ven og Kollega opover Aarene.

Deres heng.
ØRF»

I *Hammerslaget*, som ble utgitt i 1917 (figur 3), møter vi Luigi Lablache, en elev av Jean-Martin Charcot. Lablache fremstilles som en intelligent og stakkarslig sosial outsider. Han har utviklet et hat til andre mennesker og har et personlig ønske om hevn: «Det skal komme en dag, da jeg skal prikke i deres kaninsjæle og hamre i deres hjerneceller». Etter Charcots død i 1893 forlater Lablache Sorbonne-universitetet i Paris. Bokens handling er lagt til 1927, altså 10 år frem i tid. Dette er et litterært grep Frich benytter i flere av bøkene, noe som skaper et rom for fantasi og spenning: Kanskje det som fremstår som usannsynlig likevel kan skje?

I London inntreffer det en rekke tilfeller av eiendommelig nevrologiske tilfeller som medisinske autoriteter, deriblant professor Harry Lawson, velger å kalle «epidemisk nervesvækkelse». Når hjernen skades og ikke lenger kan fungere normalt, blir det trøbbel, får vi vite:

«Hele vort hode er et arsenal for sensoriske og motoriske funksjoner. Det er et meget velordnet magasin. Men kommer der noget rot i arsenalet, blir nogen celler ødelagt eller skadet, saa sker der et helvedes rabalder.»

Dr. Fjeld tilkalles gjennom et telegram til Rikshospitalet, drar til London og begynner å nøste i saken. En eldre diva, madam Zempetti, frykter at den unge ballettdanserinnen Therese Paquin skal true hennes berømmelse. Zempetti har tilbudt Labalche og hans medsammensvorne 10.000 pund for å sette Therese ut av spill. Lablache planlegger å påføre Therese Paquin en hjerneskade ved bruk av en spesialutviklet hammer med en tynn nål som kan gjennombore skallen og skade det underliggende hjernevevet. Jonas Fjeld har sine mistanker og tar sine forholdsregler. Han gir Paquin en hatt med en innebygget hjelm av aluminium, og da Lablache skal

Figur 3. Omslaget til *Hammerslaget* som ble utgitt i 1917, og som Frich i 1916 betraktet som sitt hovedverk.

utføre sitt ødeleggende hammerslag knekker den tynne nålen i møtet med metallet:

«Han holdt tangen hen til lyset, og nu saa han i solglitteret en tynd fin naal, der luste med en underlig fosforiserende opalglans. Det var et vidunder av fabrikasjon. Naalen maalte omtrent 5 centimeter. Dens væsentligste bestanddel antok Fjeld var platina, men der maatte være tilsat et andet metal, maaske wolfram, for at faa den fasthet, som den lille uskyldige utseende naal øiensynlig hadde.»

Lablache lider av en alvorlig epilepsi og Jonas Fjeld blir vitne til ett av hans anfall:

«Men han stanset paa terskelen, for Lablache sat i en stor lænestol med fraaden om munden, mens heftige kramper rystet hans magre legeme. Det var tydelig et epileptisk anfald, og Fjeld forstod nu i et øieblik, hva han i lange tider hadde grundet paa. Nu var han kun læge. Han løftet den syke op i stolen, løsnet paa snippen og trak tungen frem. Anfaldet varte kun kort. Nogen minutter efter aapnet Lablache øinene og saa sig om med et klart og bevisst blik.»

Lablache utøver hypnose for å få «de menneskelige rotter» til å krype slik han ønsker det: «Nervenes underfulle melodier lokker dem, som tonerne fra rottefangeren Hamelns fløite». Her ligger kanskje et frempek til en bok som skulle komme fem år senere?

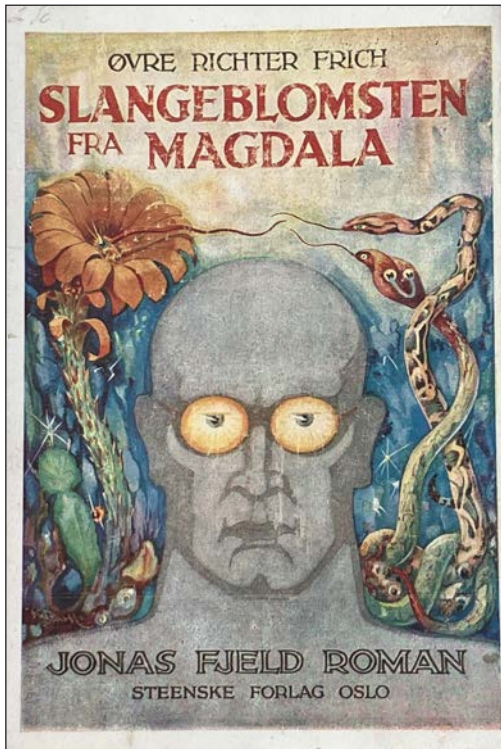
I boken *Pans fløite* fra 1922 møter vi litaueren og fløytespilleren Ladislaus Karenko som bruker musikk (forgiftet lyd) til å fremkalle en musikalsk hypnose. Karenko har i likhet med Lablache et personlig hevnmotiv, fordi han etter egne begreper urettmessig ble nummer to – og ikke nummer en – ved avgangseksamen ved musikkonservatoriet i Warschau. Karenko bruker musikken som middel til hevn:

«Og i det laveste inferno, der hvor naturkræfternes ekskrementer gjødsler sjælelivets mørkeste og mest mystiske mysterier, hvor ormer og blinde øgler snor sig om hindanden i pervers vellyst, – der lever den giftige musikk, *helvetestonerne* – hæsleige, vidunderlige og dødbringende.»

Fløyten Karenko spiller på har 13 rør, men det kommer kun lyd fra 12 av dem, for i det siste bor «fløitens sjæl», som viser seg å være en giftig slange. I denne boken dreier det seg ikke om internasjonale ligaer eller andre sammensvergelse, men om naturens urkrefter som må tøyles og holdes under kontroll:

«Det stod nu klart for ham, at lithaueren kun var et redskap for en magt, som intet menneske kunde kjæmpe mot, – en naturvilje, en pandæmonisk grundidè [...] Nu indsaa pludselig Jonas Fjeld at musikken hadde en vidunderlig evne til at fylde vort sind med hele den skala, som naar fra himmelen til helvede.»

I *Slangeblomsten fra Magdala* fra 1927 (figur 4) er temaet «giftige farger» og hvordan ulike farger kan påvirke hjernen. En av hovedpersonene er kunst-

Figur 4. Omslaget til *Slangeblomsten fra Magdala* som ble utgitt i 1932.

neren Rafael Cerruti, en «kreol av italiensk avstamning fra Columbia». Concha, kammerpiken til Inez St. Clair (datter av en kjent medisinsk professor vi møter i andre bøker), dør på mystisk vis etter å ha mottatt en blomst. Dr. Fjeld tilkalles. Professor Roux konstaterer at «piken er død av en vældig nervøs kollaps – maaske skræk». Det er ikke noe som tyder på mord, mener professoren bestemt. Han spør likevel om Fjeld har en annen oppfatning: «– Ja, svarte den norske læge. Men det er ikke nogen oppfatning, som er basert på videnskabelige undersøkelser. Det er en følelsessak.» Profesoren trekker oppgitt på skuldrene og svarer: «Jeg vil ikke fornegte instiktets ret. Dertil har jeg for stor respekt for min kollega Bergson. Men i slike affærer er vi nødt til at holde os til realiteter.» Dr. Fjeld og Inez St. Clair går på Cerrutis kunstutstilling og Inez reflekterer over det hun ser, igjen med en henvisning til den franske filosofen og forfatteren Henri Bergson (1859–1941):

«Hans farver virker fascinerende og forvirrende. Det er en underlig levende kraft i dem – hvad latinerne kaldte *vis vivida*. De kan likesom ikke begripes av forstanden, men taler direkte til instinktet. Undres paa, hvad Henry Bergson vilde si om den utstilling?»

Kjemikeren René Bourdette uttaler et annet sted i boken:

«For bak det fattige spektrum som deres øine kan gripe, ligger der en hel verden av farve, som intet sprog har ord for. Det er en farlig verden Rafael. Det vet du. Liksom lys inneholder giftige straalere og lyden kan forværrge et menneskes sind, saa har farverne sin lille menighet, som med sit blik kan forgifte mottagelige øine og under visse forutsætninger bringe døden.»

Cerruti drives av et kjærlighetsmotiv. Handlingen flytter seg fra Paris til Columbia, hvor vi blir med på en reise opp Magdalenafloden, blir vitne til et tilfelle av forgiftning som dr. Fjeld avslører og behandler med en subkutan injeksjon. Følgets mål er slangeblomsten fra Magdala, en blomst som kan bringe kjærlighet – eller død.

Instinkter og intuisjon

I flere av bøkene ser vi at fortelleren, hovedpersonene eller andre viser til Henri Bergson, som var en innflytelsesrik kritiker av darwinismen og mottok nobelprisen i litteratur i 1927. Et hovedtema i hans forfatterskap er hvordan mennesket, dets frihet og kreativitet, kan forstås i kjølvannet av Charles Darwin (1809–1882). Bergson er kritisk til det han oppfattet som evolusjonsteoriens mekaniske og deterministiske syn på naturlig seleksjon. I verket *L'Évolution créatrice* (1907) hevdet han at det i alt levende ytrer seg en kreativ og skapende vilje og livskraft (*élan vital*) (13). I *Hammerslaget* finner vi en subtil referanse til Bergson:

«Det, som man kalder det guddommelige i mennesket, er en konstruktion av doktrinære idealister. For det er netop det menneskelige hos mennesket, som er guddommelig. Og vet De, hvad det er, som bestemmer vors kurs og leder vor vei? Jo, det er nerverne, som slynger sine tusen traade gjennom vor organisme. De krymper sig sammen, de slappes – og altid er det en funksjon som ærbødig lytter efter nervecellenes vilje.»

Bergson mente at intellektet eller forstanden, i motsats til intuisjonen, ikke fullt ut kunne begripe livet: «Karakteristisk for forstanden er en naturlig Mangel paa Evne til at fatte Livet» (13). I et brev skrev han: «Den menneskelige intuisjon, som forlenger, utvikler og overfører til refleksjon det som gjenstår at instinkt hos mennesket, er følgelig i stand til å omslutte livet på en stadig mer fullstendig måte» (14).

Akademiske autoriteter beskrives ofte av Frich, men ikke alltid, som sneversynte og blottet for fantasi. Vi finner en rekke eksempler på at Jonas Fjeld gjennom sitt «instinkt» eller sin intuisjon forstår sammenhenger som medisinske professorer ikke er i stand til å begripe via en logisk og fornuftmessig tilnærming. I en scene i *Pans fløite* prøver dr. Fjeld å forklare professor dr. med. Bloch, en velrespektert nervelege og geheimeråd (rådgiver til

keiseren), hvordan musikk kan påvirke menneskets nervesystem. Professore er skeptisk. Dr. Fjeld repliserer at «fantasi er vort nervesystems fineste og dypeste hemmelighet», før han gir professoren en leksjon i sitt syn på vitenskap:

«Videnskapen uten fantasi er som et legeme uten sjæl, en taapelig mekanisk indregistrering av fenomæner, en fattig bokholderivirksomhet av livets realiteter. De store sprang i historien om menneskes viden er gjort av folk med fantasi, – fra Euklid og Archimedes til Kopernikus, Kepler, Newton og Einstein.»

Det er nærliggende å lese slike replikkvekslinger som uttrykk for to ulike måter å forholde seg til verden på, som en tevling mellom forstand og intuisjon.

Omtalen av professor Bloch illustrerer for øvrig hvordan Frich fremstiller jøder i et negativt lys og bidrar til å skape og formidle myter:

«Da Fjelds mægtige skikkelse forsvadt bak portièrene, var den lille jøde grøn i ansigtet. Han sparket i raseri til sin papirkurv, han slo i bordet, han bet sig i læben. Hvad vovet den ubehøvlede norske laban at si ham? Var han ikke et av verdens allerstørste lys? Blev han ikke citert overalt, hadde han ikke et halvt snes ordener, blev han ikke tilkaldt, naar et kronet hodes nerver var i ulave ... Fantasi? Hva skulle han med fantasi? ... Det var jo bare noget for poeter og kjøkkechefer.»

I nyere utgivelser av boken er betegnelsen «den lille jøde» blitt endret til «den lille mann».

Analysar og kritikk av forfatterskapet

Frichs forfatterskap er blitt gjenstand for litteraturvitenskapelige og idehistoriske analyser og kritikk (6, 15–19). Bjørn Carling (1919–2005), norsk journalist og forfatter, skrev i 1976:

«Frich er ingen blind reaksjonær. Han forakter flere sider ved det bestående samfunn og tar avstand fra de «metoder som har gjort store dele av de amerikanske folk til slaver under en smudsig kapitalismes forbandelser». Han har ingen respekt for rikfolk, og adelsmenn skildres som degenererte døgenikter. De egenskaper som lovpriser hos både høy og lav, er enkle, gammeldagse dyder som karakter og lojalitet. På den annen side delte han sin tids vulgære rasefordommer, og dette skulle til å skjemme alvorlig et par av bøkene om Jonas Fjeld.» (15).

Professor Willy Dahl (f. 1927) er kanskje den som har fremsatt hardest kritikk av Frich og hans forfatterskap, bl.a. i boken *Blå briller og løsskjegg i Kristiania* fra 1975:

«Øvre Richter Frich er den norske trivillitteraturens mest erklærte rasist og voldsromantiker; han er anti-kommunist av det mest vulgære, hetsende slag, og det er klare fascistiske trekk i alt han har skrevet. – Naturligvis er det ikke likegyldig hvilke aviser han arbeidet i (Aftenposten, Verdens Gang og Bergens Aftenblad).» (16).

Dahl har i *Dødens fortellere* (1993) beskrevet seg selv som «en venstreorientert kritiker». Han mener Frich leder an i et «korstog mot bolsjevismen»:

«Det er arbeiderbevegelsen i alle dens varianter Frich går til felts mot. Streikende arbeidere, sosialdemokratiske ledere, underklassens gråhet – alt dette er for Frich bare sjatteringer i ondskap og dumhet. Og antiparlamentarikerne og politikerforakteren Frich talte ikke på vegne av demokratiet. Hans løsning var fascismen [...] Han kopler sin antikommunisme sammen med den mest vulgære antisemittisme.» (17).

Idéhistorikeren og forfatteren Christopher Hals Gylseth (f. 1965) skriver i biografien om Frich (6) at Dahl er for ensidig i sin kritikk, og at Frichs antisemittisme speilet tidens rådende oppfatninger. Han stiller spørsmålsteget ved bruken av merkelappen fascist:

«Man kan i og for seg kalle bøkene hans fascistisk betonet, dersom man liker enkle løsninger og entydige politiske merkelapper. Problemet er at man da risikerer å miste en hel del nyanser av syne, nyanser som til sammen utgjør Frichs sammensatte og motsetningsfylte vesen, og som etter min mening gjør bruken av fasciststempletet helt uinteressant i denne sammenheng.» (6).

Det finnes rasisme, voldsromantikk, antisemittisme og antikommunisme i bøkene, skriver Gylseth, men han avviser at Frich hadde et politisk program:

«Dessuten var politikk og ideologier noe av det Frich hadde aller minst til overs for, slik han også foraktet massebevegelser av alle avskyninger – eller som han skriver i romanen *Ulvne*: «Vi vil ikke vite av noget diktatur, – hverken proletariatets eller fascismens, frie mænd og kvinder skal føle sig stolte av borgerskapet i dette skjønne, vidunderlige land.» (6).

Gylseth peker på at Frich ikke var medlem av noe politisk parti og at han ikke viste interesse for organisert politisk virksomhet (6).

Litteraturviteren Madelen Brovold (f. 1991) disputerte i 2020 på en doktoravhandling om jødiske motiver i norsk litteratur i perioden 1800–1970 (18). Hun dokumenterer hvordan forleggere i nyere utgaver av Frichs bøker har gjort justeringer og kuttet tekstavsnitt som kunne oppfattes å være problematiske. Brovold viser til Dahls kritikk, men også den amerikanske litteraturviteren Wayne C. Booth (1921–2005) som argumenterte for en lesningens etikk og betydningen av etisk refleksjon i møtet med litterære tekster (19). Det interessante spørsmålet er ikke hva Frich kan ha ment i sin samtid, men hva tekstene faktisk formidler og hvordan de virker på leseren, mener Brovold. Hun peker på Holocaust som et avgjørende tidsskille, og med henvisning til forlag som har utgitt Frichs bøker i nyere tid, spør hun: Er det moralsk forsvarlig å gi ut bøkene på nytt i dag, i lys av bøkens antisemittiske og rasistiske innhold? Hennes svar er nei; bøkene inneholder hatefulle ytringer og er diskriminerende (18).

Diskusjon

Øvre Richter Frich kom fra en lærd familie, men valgte bort universitetet og ble journalist og forfatter. Han rømte fra familiære forpliktelser og det første ekteskapet, til fordel for et liv som forfatter, bohem og globetrotter, før han til slutt bosatte seg i Sverige i 1927 (men også her skiftet ekteparet stadig bopel) (6). Frich var åpenbart en rastløs person og han hadde et høyt forbruk av alkohol. Det må ha vært krevende for foreldrene å være vitne til sønnens karrierevalg, skilsmisse og utsvevende liv. Vi må anta at forholdet mellom prestesønnen og hans foreldre ikke var friksjonsfritt. Moren omtaler Øvre med godhet i sine memoarer, men uttrykker samtidig bekymring og håper at han en dag skal finne hjem, i dobbelt forstand:

«Øvre er en vidfarende svenn, som intet steds har fast hjem, men hans hustru Aja forsøker nok allikevel å gjøre det hjemlig for ham. Å, hvor mitt hjerte ønsker at Herren kunde få tak i ham, så han engang kan finne frem til det himmelske hjem.» (1).

Familiebakgrunnen har trolig representert noe trygt for ham, på godt og vondt. Moren omtaler sveitservillaen i Homansbyen som «dette gamle hus, som ligger vakkert i en gammel have», mens Frich i *De knytte næver* beskriver huset som «lukket og fiendtlig». Samtidig representerer villaen, og Jonas Fjelds ektefelle Katarina, det faste punktet i en ellers så omflakkende og eventyrlig tilværelse. Er dette uttrykk for en ambivalens hos både Frich og Fjeld? Frich skildrer en hovedperson med indre motsetninger, som rives mellom å leve et trygt, borgerlig liv og livet som eventyrer og forbryterjeger. Jonas Fjeld er en sammensatt karakter som ikke er fullt så endimensjonal som man kan få inntrykk av fra Willy Dahls kritiske analyse av forfatterskapet (15, 16). Kanskje har Fjeld noe til felles med sin skaper? Fjeld selv (men også fortelleren) gir uttrykk for at årsaken til *behovet* for eventyr ligger i det nivellerte samfunnet og i den grå hverdagen – «de andre». Eventyret blir som en medisinsk kur for en «ulykke» som er påført utenfra, men kan det tenkes andre, indre og psykologiske årsaker til uroen og behovet for spenning?

Jonas Fjeld-serien er rik på medisinske tema. Vi ser hvordan Frich bruker medisinen som fortolkningsramme for samfunnet. De mange detaljerte skildringene av sykdommer og medisinsk behandling vitner om at Frich hadde god innsikt i medisinsk kunnskap, slik han også hadde kunnskap innen geografi, kultur og historie. Leseren tas med på reiser verden rundt og kan la seg fascinere over skildringer av sykdom og medisinsk behandling på nært hold, en verden som var lukket og fascinerende for mange lesere. En fortellerinstans som fremstår som kunnskapsrik vekker troverdighet. Kritikken av autoriteter og heltedyrkingen av Jonas Fjeld – «en ganske jevn og almindelig mand» – gjør at en bred leserskare kunne identifisere seg med ham, selv om han er lege og kirurg.

Dr. Sherlock Holmes er blant dr. Jonas Fjelds litterære kollegaer. Legen Arthur Conan Doyle (1859–1930) publiserte den første fortellingen om ham i *Beeton's Christmas Annual* i 1887 (20), og i de påfølgende årene kom beretningene om den britiske detektiven på løpende bånd. Doyle hentet inspirasjon fra sin lærer Joseph Bell (1837–1911), kirurg og rettsmedisiner, da han skapte Holmes. Det er rimelig å tro at Frich var inspirert av Sherlock Holmes da han skulle skape sin egen litterære legeskikkelse, Jonas Fjeld. Både Holmes og Fjeld vektlegger observasjon som kilde til innsikt, men der Holmes vektlegger forstanden og resonnerer deduktivt og rasjonelt, handler Fjeld instinktivt og legger vekt på å gripe sammenhenger intuitivt. Fjelds arbeidsmåte, som innebærer å oppsøke kriminelle og selv utsette seg for fare, sammen med de eksplisitte referansene til Bergson, vitner om at Frich må ha vært inspirert av den franske filosofen. Jonas Fjeld har kanskje mer til felles med en annen skikkelse som skulle se dagens lys i 1953, noen år etter Frichs død, Ian Flemings (1908–1964) James Bond.

I *Lucifers øie* og *Jorden som dreper*, som begge kom ut kort etter den russiske revolusjonen i 1917, er det politiske budskapet gjennomtrengende: Vokt dere for bolsjevikene og faren fra øst. I bøker som *Hammerslaget*, *Pans fløite* og *Slangeblomsten fra Magdala* er det politiske budskapet mindre fremtredende og personlig begjær og hevnmotiv fremstår som de viktige drivkreftene for handlingen. Det er ikke tvil om at Jonas Fjeld-serien har innhold som vi i dag oppfatter som rasistisk, antisemittisk og diskriminerende. Bøkene gir uttrykk for kritiske holdninger til kapitalismen, kommunismen, parlamentarismen, politikere og andre personer i ledende stillinger. Bøkene uttrykker en tro på enkeltindividet og dets frihet, kreativitet og skaperkraft, men de formidler samtidig en forestilling om at noen mennesker er egnet til å være herskere og at andre mennesker egnere seg bedre til å bli hersket over. Frich spiller på ideer som var rådende i samtiden, slik Gylseth (6) har pekt på, men det er nok riktig å si at han gikk lengre enn andre samtidige forfattere i å bruke og formidle slike ideer, stereotyper og myter.

Litteratur

1. Frich E. *Minner fra et langt og lykkelig liv: nedskrevet for slekten i årene 1921–1928*. Oslo: A. M. Hanches forlag, 1929. <https://www.nb.no/items/d45ad26e86c8c7d76b987bb43c59bbac?page=0> (lest 8.7. 2024).
2. *Studentene fra 1891: Biografiske opplysninger samlet til 25-aars-jubileet 1916*. Kristiania: Grøndahl & Søns Boktrykkeri, 1916. <https://www.nb.no/items/bbcdec7f0c32df587f236fcf3df8f7ec?page=99&searchText=frich> (lest 8.7.2024).
3. *Studenterne fra 1881: Biografiske meddelelser samlede i anledning deres 25-aars student-jubileum*. Kristiania: Det Mallingske Bogtrykkeri, 1906. <https://www.nb.no/items/6910b532cae296e3c2bbdeff981ee28e?page=121&searchText=frich> (lest 8.7.2024).

4. *Norske Studenters Roklub gjennom 25 Aar: 1897–1922*. Kristiania: Morten Johansens Boktrykkeri, 1922. <https://www.nb.no/items/d506223dd40cdaf2da8852810b9792dc?page=0>
5. Nakken KO, Svendsen T, Hem E. Den blonde kjempe. *Tidsskrift for Den norske legeforening* 2022; 142: doi: <https://doi.org/10.4045/tidsskr.21.0804> (lest 8.7.2024)
6. Gylseth CH. ... *seg selv til det ytterste: Øvre Richter Frich og hans forfatterskap*. Oslo: J. W. Cappelen, 1997. <https://www.nb.no/items/07314edd70f5061715f3659fe8f7f50e?page=0> (lest 8.7.2024).
7. Schiøtz EH. *Øvre Richer Frich. En bio-bibliografi*. Oslo: Bjørn Ringstrøms anikvariat, 1982.
8. Lærum OD, Stien R, Hem E. «Jeg er norsk læge» – et sitat med eget liv. *Tidsskrift for Den norske legeforening* 2013; 133: 2490–2492. <https://tidsskriftet.no/2013/12/medisin-og-kunst/jeg-er-norsk-laege-et-sitat-med-eget-liv> (lest 8.7.2024)
9. Stien R. Nevrologi – spesialiteten med egen kriminalroman. Neurologiske poenger i norsk kriminallitteratur. *Tidsskrift for Den norske legeforening* 1997; 117: 1153–1155
10. Haffner J. Øvre Richter Frich og hans modeller. *Tidsskrift for Den norske legeforening* 2014; 134: 383.
11. Hassel B. Norsk lege bruker nervergass mot revolusjonære i Buenos Aires! *Axonet* 2018; 27 (nr. 1): 26–31.
12. Petrikovics I, Budai M, Kovacs K, Thompson DE. Past, present and future of cyanide antagonism research: from the early remedies to the current therapies. *World Journal of Methodology* 2015; 5: 88–100. <https://doi.org/10.5662%2Fwj.m.v5.i2.88>
13. Bergson H. *Den skabende udvikling* (oversatt av Knud Ferlov). København: G. E. C. Gads forlag, 1915.
14. Bergson H. Brev fra Henri Bergson til Harald Høffding. I Kolstad J, Aarnes A. *Den skabende varighet: en essaysamling om Henri Bergson*. Oslo: Aschehoug, 1993: 21–5.
15. Carling B. *Norsk kriminallitteratur gjennom 150 år*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1976. <https://www.nb.no/items/9591dd05f53002b9f2c10e8f2a83383b?page=0> (lest 8.7.2024).
16. Dahl W. *Blå briller og løsskjegg i Kristiania*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1975. <https://www.nb.no/items/479ed83404a26224a3e204dfca40b3bb?page=0> (lest 8.7.2024)
17. Dahl. W. *Dødens fortellere*. Bergen: Eide Forlag, 1993. <https://www.nb.no/items/2d3e3609542db82b977d55a3ffbd86?page=0> (7.8.2024).
18. Brovold MM. *Jødiske motiver i norsk litteratur ca. 1800–1970*. Avhandling for graden ph.d. Oslo: Universitetet i Oslo, 2020.
19. Booth WC. *The company we keep: an ethics of fiction*. Berkeley, CA: University of California Press, 1988.
20. Doyle AC. *A Study in Scarlet*. London: Ward, Lock and Co., 1888.

Jan C. Frich
 jan.frich@medisin.uio.no
 Universitetet i Oslo
 Postboks 1089 Blindern
 0317 Oslo

*Jan C. Frich er spesialist i nevrologi og professor ved Universitetet i Oslo.
 Hans tippoldefar, Jacob Frich (1839–1915), var Øvre Richters Frichs onkel.*